

2 plec

març 2001

informatiu d'Eina

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona
Tel. 93 203 09 23
Fax 93 280 05 54
info@eina.edu
www.eina.edu

Entrevista de Manel Clot a Juan A. Suárez
Il·lustració de Cesc Cruzate a la portada de El Periódico
Estudi de Color a Gràcia Ramon Pintó i Patricio Vélez
Fet a Eina: Projecte Axis Montserrat Marcet
Eina a l'exposició ¡Ahora diseño!
Corresponsal a Madrid Rafael Celda
Per a més informació Eina Dx Programació de març

Editorial

Barcelona: capital del disseny o capital de l'ensenyament del disseny?

La crònica del disseny a Catalunya i Espanya s'ha escrit posant l'èmfasi en diferents motors de desenvolupament. Dominen els textos que presenten l'evolució del disseny des dels anys seixanta com una successió d'autors i generacions. O aquells que se centren en la constitució i desplegament d'un entramat d'associacions i premis professionals. Entre els escrits que assagen una anàlisi històrica cal esmentar dues publicacions resultat de tesis doctorals defensades en el Royal College of Art and Design que interpreten l'evolució del disseny català relacionant-lo amb el canvi de les institucions polítiques¹ i amb el rol dels comerços més innovadors en les transformacions del gust i dels consums².

Aquestes contribucions són importants però, al nostre entendre, continua mancant una interpretació que atorgui relleu al paper de les escoles de disseny en tot aquest procés. Senyalem d'entrada que el fenomen de les escoles és, amb tota probabilitat, el tret més original del disseny a Barcelona. Es tracta d'una aportació genuïna de la societat civil, nascuda al marge i com a contestació de la ignorància de l'administració franquista, que ha sobreviscut a la manca d'interès en el tema per part dels successius responsables del govern central de l'era democràtica i a la manca de criteri i a la incapacitat de planificació de l'administració autonòmica.

Es tracta, també, de l'expressió d'un dinamisme i una obertura cultural que ha servit de punt de trobada entre el món de l'art i el del disseny, entre l'àmbit del pensament i el de les pràctiques professionals, entre les experiències acadèmiques i les autodidactes, entre els creadors de les arts visuals i els especialistes tècnics. Per això, les escoles no només han estat un espai de formació per a estudiants sinó igualment per a docents. Ja en aquest sentit, com a espai de confluència i intercanvi, una bona part de les produccions culturals i de disseny de la ciutat es fan comprensibles en relació a aquests laboratoris de creació com ara la nostra Escola. Però, a més, les escoles constitueixen, junt amb comptades publicacions, un dels rars focus de debat i reflexió dels que ha gaudit el disseny barceloní.

Malgrat una imatge que tendeix a concebre i a presentar els professionals del disseny com "herois" individuals i les seves obres com "immaculades concepcions", de fet el potencial de disseny que avui té el país prové del viure de noves generacions de creadors formades a les escoles. Sense tenir-les presents i analitzar-les en la seva singularitat, poc es pot entendre d'allò que passa i passarà en el camp del disseny. No obstant això, no podem reduir el rol de les escoles a la formació, ni sectorialitzar-lo a l'àmbit dels dissenyadors. La seva influència ha estat encara més àmplia. Des d'aquests centres s'han irradiat moltes de les pautes estètiques, molts dels criteris de percepció i ús de l'entorn, que configuren gustos i consums de sectors cada vegada més amplis de població. És allò que, en termes més formalistes, s'ha vist reduït al denominat "estil Barcelona", però que en realitat

segueix a la pàgina 2

Il·lustració realitzada a partir de la serigrafia de Pep Alemany de l'any 1979, que commemora la porta de la casa Dolcet (obra de l'arquitecte Joan Rubió i Bellver), seu d'Eina des del 1967 fins el 1994.

A la banda superior reproduïm el fanal Universal (1990) de Jorge Pensi. Tres d'aquests fanals han estat cedits generosament per Santa&Cole per a ser instal·lats al jardí de la façana nord de l'Escola.

Consell Editorial

Antoni Mari
Oriol Pibernat
Octavi Rofes
Mercè Valeri
Xavier Vallverdú

Col·laboradors No.2

Rafael Celda
Manel Clot
Montserrat Marcet
Ramon Pintó
Juan A. Suárez
Patricio Vélez

Disseny Gràfic

Barbara Castro

Impress a
Masanas Gràfiques
Carrer de les Moles 31

Dip. Leg.: B-9844-2001

Juan Suárez "Estètiques d'avantguarda, cultura popular i cultura gay"

Il·lustració de Cesc Cruzate Portada a El Periódico

Juan A. Suárez és professor d'Estudis Nord-americans a la Universitat de Múrcia i autor de: *Bike Boys, Drag Queens and Superstars: Avant Garde, Mass Culture and Gay Identities in the 1960s Underground Cinema* (Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, 1996). Durant el mes de febrer ha impartit l'assignatura "Subcultures i Underground" dins la Diplomatura de Postgrau de Teoria i Crítica de l'Art Contemporani que, en la seva primera edició, té lloc a Eina de gener a juny del 2001. Reproduïm fragments de la conversa que Juan A. Suárez va mantenir amb Manel Clot (coordinador de la Diplomatura) la versió íntegra de la qual forma part dels materials del curs.

...la cuestión relativa a una cierta disyuntiva (clasista) entre vanguardia y cultura de masas aún provoca recelos...

Creo que cada vez más esta disyuntiva es menos aplicable. Hay que rendirse a la evidencia de que en amplias áreas de la creación, tanto popular como de vanguardia, la alta y baja cultura interaccionan de forma vertiginosa y más que productos de un tipo u otro lo que tenemos son híbridos de difícil clasificación. Por una parte, la alta cultura adopta cada vez más las estrategias de la cultura popular y se difunde por canales populares. Y por otra parte hay una cultura de masas cada vez más sofisticada, formalmente compleja e intertextual, que asimila numerosos elementos de la alta cultura. Supongo que para muchos críticos resulta irritante tanta mezcla, que nos obliga a repensar nuestra forma de hablar del arte y a cambiar de perspectivas.

...el papel de la tecnificación en la generación y difusión de la producción cultural contemporánea...

Cuando hablamos de una cultura del collage no podemos dejar de pensar en lo que la hace posible: la accesibilidad de las tecnologías de reproducción, de la fotocopiadora al video y a la tecnología digital, permitiendo el acceso prácticamente inmediato al imaginario cultural (visual, sonoro, textual) y facilitando su saqueo (sin ánimo peyorativo). Será fundamental prestar atención a los cambios en la producción cultural como consecuencia de esta tecnificación. Supongo que uno será la tendencia a la producción multimedia y un cierto abandono de la especialización artística. Otro puede ser la construcción de "archivos" fragmentados, más abiertos, menos codificados donde el significado no esté articulado discursivamente de forma unívoca; incluso donde el significado no sea tan importante como el juego, la posibilidad de abrir avenidas intertextuales, practicar

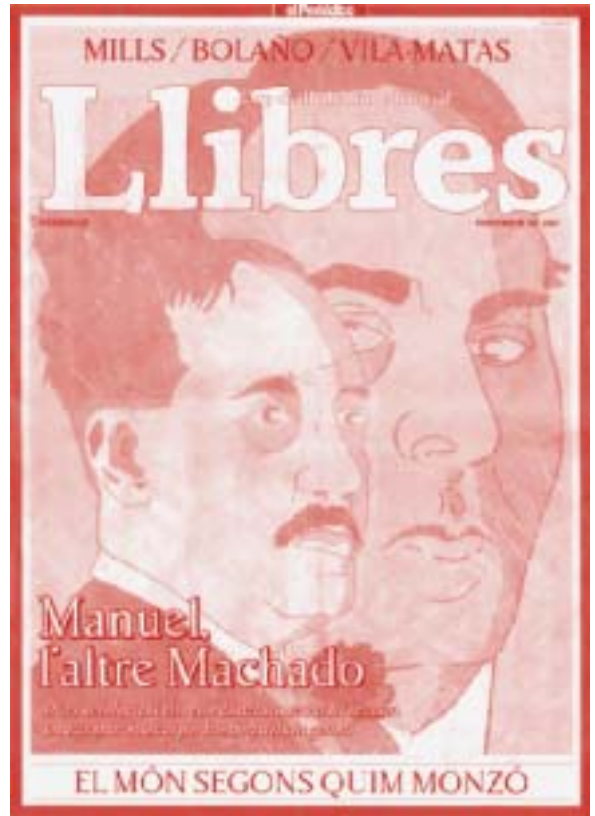
tránsitos por el imaginario cultural.

...los escenarios de las subculturas contribuyen a reformulaciones de elementos relativos a la identidad, al género...

En cierto modo, las subculturas van por delante de las teorizaciones del género. Algunos críticos ya han señalado que el bagaje conceptual de los estudios de género puede ser inadecuado para explorar la realidad proteica del género, el deseo, los roles, las prácticas sexuales tal como lo encontramos en la calle. Ciertamente, las subculturas de gays, lesbianas, bisexuales y transexuales son campos de experimentación y de exploración importantes. Pero esto no siempre es así. En la misma subcultura gay hay en ocasiones sectores de extremo conservadurismo sexual. Una subcultura no siempre rechaza los roles de género dominantes.

...de qué manera tu libro se encuadra en lo que es tu marco referencial de trabajo...

Se enmarca dentro de mi interés por formaciones culturales disidentes. Surgió de un triple interés: las estéticas de vanguardia, la cultura popular y la cultura gay y la militancia queer. Este último interés coincidió con el surgimiento de los estudios gays en el mundo académico anglosajón a partir de finales de los ochenta. Acabé escribiendo este libro sobre cine underground norteamericano de los años sesenta porque unificaba los tres intereses. Este tipo de cine carecía de un discurso histórico-crítico que explicara esta triple conjunción: la vanguardia-lo popular-lo gay/queer. Los estudios que había sobre el cine de Warhol y compañía a menudo ni mencionaban la iconografía y los contenidos homosexuales, y aún menos su conexión con lo popular. Sí comentaban la forma vanguardista, pero esto es sólo un lado del triángulo, y deja mucho por explicar.

La il·lustració de Cesc Cruzate va ser escollida entre les 22 peces presentades pels alumnes de l'assignatura "Projectes I: Il·lustració i Premsa" (impartida per Philip Stanton) dins el curs avançat d'il·lustració professional, com a portada pel número 130 del suplement "Llibres" de El Periódico (aparegut el 9 de febrer de 2001).

L'objectiu del curs és enriquir el camp de la il·lustració i

permetre a una nova generació de professionals explorar noves tècniques, procediments i estratègies de la comunicació visual. Està en preparació una segona edició pel curs 2001-2002.

Amb la seva col·laboració en aquest curs, El Periódico demostra la seva sensibilitat respecte el món de la il·lustració d'alt nivell i la seva aposta per la promoció de valors emergents.

Editorial
ve de la pàgina 1

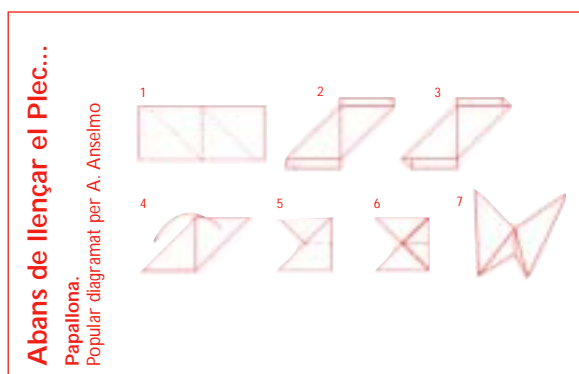
correspon a molts dels hàbits que articulen actituds en el nostre espai social.

Aquestes característiques, que han estat encarnades particularment pel model Eina, també es poden reconèixer, amb diferents graus d'intensitat, en altres escoles. Per tant, atenent aquest paper i aquestes influències, no deixa de resultar sorprenent que les escoles gaudeixin d'un estatut menor com a interlocutors davant les administracions en els projectes de desenvolupament del disseny, o que entitats i associacions amb criteris menys rigorosos i amb una representativitat quantitativa molt menor vulguin acollir "paternalment" el món de les escoles en les seves plataformes "neutrals". Ja és hora que les escoles més representatives d'aquest procés superin la seva modestia, fomentin el coneixement de les seves aportacions i exerceixin el protagonisme que els correspon.

Les declaracions que ara fa dos anys va fer Enzo Mari dient que "el producte més dissenyat a Barcelona és l'estudiant de disseny" no les entenem com una crítica, sinó com a la constatació d'una realitat i com a símptoma d'una força que la ciutat té com a capitalitat de l'ensenyament del disseny.

¹ Julier, Guy. *New Spanish Design*. London: Thames and Hudson, 1991 (Edició en castellà Ediciones Destino, Barcelona 1991)

² Narotzky, Viviana. "A Different and New Refinement. Design in Barcelona 1960-1990". *Journal of Design History*. Vol. 13, 2000.

Estudi de Color del Districte de Gràcia: Preliminars Ramon Pintó i Patricio Vélez

D'acord amb la sol·licitud de l'Ajuntament del Districte de Gràcia, l'estudi de color que està realitzant Eina es centra en dues zones pilot: la Plaça Rius i Tauler i dos trams del Carrer Verdi, per sota i per sobre de la Travessera de Dalt. En aquestes zones analitzem l'estat actual de les façanes per tal de conèixer els diferents elements i problemes que ens portin a definir un mètode de treball i unes propostes d'actuació posteriors.

Assumim un punt de partida bàsic: el tema del color a l'espai urbà no pot limitar-se estrictament a qüestions de cromatisme, cal considerar un ampli ventall de condicionants: històrics, arquitectònics, patrimonials, estat de conservació dels edificis, usos, etc. En definitiva, no es tracta d'aplicar un pla de color exogen a les característiques urbanes, socials i culturals de Gràcia.

La primera fase de l'estudi ha consistit en el reconeixement del context general i ha recollit l'amplitud i la complexa configuració del Districte de Gràcia. Cal destacar, en aquest sentit, l'heterogeneïtat urbana (podríem parlar d'un conglomerat de barris) i arquitectònica (amb una gran diversitat de tipologies que es juxtaposen de manera desordenada al llarg del temps).

D'altra banda, ha estat necessari recollir una informació bàsica sobre el traçat de l'espai públic (carrers, places, i la seva relació

amb el parcel·lari) i privat (construcció i usos dels edificis) per comprendre les diferents disposicions de les construccions, els estils arquitectònics, les tècniques, els materials i, si és possible, els colors originals. El Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic del Districte VI, Gràcia, conté informacions detallades que ajudaran a valorar la pertinença i la viabilitat de les propostes que afectin a edificis catalogats.

Un cop focalitzats a les zones pilot, hem procedit a l'aixecament de les façanes de cada sector per trams de carrer. Paral·lelament s'ha elaborat una fitxa per a cada edifici amb els continguts següents: fotografies, dibuix de la façana amb tots els seus elements, estat de conservació, catalogació patrimonial, materials, colors i una proposta d'intervenció. En relació al color, la millora del paisatge urbà de Gràcia no es concep de forma aïllada, edifici per edifici, sinó atenent a les relacions sintàctiques del conjunt.

Aixecament d'un dels trams del carrer Verdi on s'està desenvolupant l'estudi. Il·lustració a partir dels plànols realitzats pels alumnes Olga Morató, Mireia Mas, Javier Valcarce i Pep Trias.

Eina a l'exposició ¡Ahora diseño! Madrid, 8 març 2000

Tres projectes d'alumnes d'Eina es presenten a l'exposició ¡Ahora diseño! Muestra de diseño joven que es realitza a la Sala Amadís de Madrid a partir del 8 de març del 2001. L'exposició, promoguda per l'Instituto de la Juventud del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, està comissariada per Marcelo Leslabay, sotsdirector de la revista *Experimenta*, que ha seleccionat els tres projectes que Eina va presentar.

Els projectes que representen el treball dels estudiants de l'Escola

són: la instal·lació Tipotopography of Design World projectada pels alumnes Miguel Capo, Jordi Raventós i Marius Zorrilla, basada amb la tipografia Rambla (Projecte Fi de Carrera de Marc Català en la convocatòria de febrer del 2000); el treball Omni de Martí Ferré, Projecte Fi de Carrera de l'itinerari de disseny gràfic; i el treball Axis de Montserrat Marcet, Projecte Fi de Carrera de l'itinerari de disseny d'interiors. S'ha fet referència dels tres treballs en el Plec 0, en el Plec 1 i en aquest Plec 2, respectivament.

Fet a Eina

AXIS Montserrat Marcet

Axis és un Projecte Fi de Carrera de l'itinerari de disseny d'interiors de l'estudiant Montserrat Marcet tutoritzat pels professors Fernando Salas i Antoni de Moragas. El projecte es va presentar a la convocatòria de setembre del 2000 i el tribunal, compost per Miquel Espinet, Pep Alemany i Ramon Domènech, li atorga la qualificació de Notable.

Les bases del projecte determinaven el disseny d'un local comercial en una parcel·la de 14x14 metres, situada en el nivell +/- 0.00 d'un edifici d'oficines. L'espai estava perimetrat per vuit pilars i un novè just al centre del local. L'alçada total era de 7 metres fet que permetia una divisió de l'establiment en dos nivells. El disseny de la façana havia de respectar la imatge global de l'edifici.

AXIS és un projecte de llibreria d'arquitectura i disseny que intenta defugir les convencions tradicionals d'aquest tipus de locals fent apostes innovadores en formes i materials. Per aquest motiu es van evitar els llargs passadissos coberts de prestatges així com les superfícies horitzontals amb piles de llibres i la tendència a crear ambients tancats. AXIS es concep com un local obert a l'exterior que fomenta la deambulació proposant al visitant un trajecte que recorre l'espai en la seva totalitat.

La distribució té com a característica utilitzar un mínim de particions i organitzar l'espai utilitzant el pilar central com a eix que dona moviment al prisma. A fi d'emfatitzar aquest moviment, l'accés als llibres es fa mitjançant una rampa que recorre perimetralment el local i salva els set metres d'alçada. L'eix central sempre queda lliure reforçant l'efecte centrífug del recorregut per la rampa. La transparència i la sobrietat en els contrastos cromàtics i les textures dels materials concentra la intenció del projecte en la percepció del local com un tot unitari i en l'experiència del recorregut en espiral.

Rafael Celda

En 1981, estudio Diseño Gráfico en la Escuela Eina. Definitivo. En 1983, comencé a hacer algún proyecto de Imagen Corporativa con mis profesores Norberto Chaves y Oriol Pibernat. Luego monté un estudio con Josep María Morera y alguna ayuda de Josep Bagá. En 1985, volví a Madrid y me asocié con Joaquín Gallego, hasta el año 1990. Desde entonces, comparto mi estudio con Odile Atthalin: Celda y asociados se dedica al diseño gráfico - imagen corporativa, diseño editorial y packaging -. Soy profesor en la especialidad de Imagen de Empresa del "Instituto Europeo de Design" de Madrid.

Fe d'errades

En la noticia de l'exposició Love Letter to Gutenberg (Plec 0) cal afegir la participació de l'alumne Oriol Piferrer.

Subscripció a la llista de notícies d'Eina

Per a rebre informació de les activitats de l'Escola per correu electrònic, adreceu-vos a la pàgina web d'Eina o envieu un e-mail a l'adreça llistes@eina.edu amb el subject *suscribe*.

Automàticament estarem subscriptes i se us enviarà informació periòdicament.

Corresponsals

Madrid madrileño per Rafael Celda

Paseo madrileño

Jardín Botánico

Junto al Museo del Prado. Pza. de Murillo 2 91 420 30 17
Recomendado un paseo especialmente en primavera y otoño.

Aperitivo madrileño

Lhardy

Carrera de San Jerónimo 3 91 521 33 85
Local de toda la vida de verdad de Madrid. También tiene restaurante: el cocido es muy bueno pero bastante caro. Lo mejor es tomar croquetas y un caldito en la tienda.

La Dolores

Pza. de Jesús 4 91 532 39 09
Taberna de principio del siglo pasado. Cervezas y tapas.

Comer madrileño

Casa Ciriaco

Mayor 84 91 548 06 20
Clásico de comida casera. Pepitoria de gallina, carne a la riojana.

Mingo

P. de la Florida 34 (Est. Príncipe Pio) 91 547 79 18.
Terraza en verano. Pollo asado, sidra. Económico.

Bocaito

Libertad 4 91 532 12 19
Cocina andaluza. Pescaito de Málaga, tosta de berberechos...

El Imperio

Galileo 51 91 549 51 71
Restaurante de barrio con ambiente de mono de trabajo a mediodía. Por la noche, poca gente, comida excelente: Panaché de setas. Flores de calabaza.

Kikuyu

Bárbara de Braganza 4 91 319 66 11
Restaurante de moda donde la comida es excelente. Cocina mediterránea moderna. Arroces, fideuá de setas.

Copas madrileñas

Os recomiendo las zonas de Chueca, Huertas y para los más jóvenes, Alonso Martínez y Malasaña, en donde hay multitud de locales y gentes.

El Sol

Jardines 3 91 532 64 90
Todo un clásico en conciertos y copas.

Suristán

La Cruz 7 91 532 39 09
Bar de copas con actuación.

Per a més informació Eina Dx

Març

Dimecres 7 març 12:45

"Disseny i gènere Venus al regne de la raó?"

Isabel Campi

Aquesta conferència pretén donar notícia de les principals línies d'investigació sobre disseny i gènere, una vessant de la historiografia i la crítica molt intensa als EEUU, Regne Unit i Alemanya i poc coneguda al nostre país.

Dimecres 14 març 12:45

Disseny Interactiu Japonés: Moments de Plaer

Dos noms destaquen en el panorama del disseny interactiu fet al Japó: Digitalogue i Gasbook. El primer és una sèrie de compilacions que mostra petits projectes d'artistes tan japonesos com internacionals, el segon és una editorial que publica, entre altres, els Reactive Books de John Maeda. A través d'aquestes obres podem intuir les línies d'una estètica digital basada en els moments de plaer.

Dimecres 21 març 12:45

Un arte de alterne: los flyers

Federica Michot

El Concurso Internacional de Flyers se plantea como una plataforma de impulso y de observación de un fenómeno artístico-social, aspirando a mostrar y ampliar este valioso material.

Dimecres 28 març 12:45

La primavera m'altera... Deu anys de Primavera del Disseny

Ulli Marchsteiner *comissari edició 2001*
Quim Larrea *comissari edicions 1991 i 1993*
Oriol Pibernat *comissari edició 1999*

La 6a edició de la Primavera del Disseny de Barcelona dona pe a debatre sobre el present, els orígens i el futur d'aquest esdeveniment original que presenta cada dos anys un programa d'exposicions i iniciatives d'indole diversa. La Primavera constitueix també una bona ocasió per a fer anàlisis i reflexions sobre les polítiques, les novetats i els canvis en el món del disseny.

Exposició antològica d'Albert Ràfols-Casamada al Macba

Inauguració: 21 març 19:30

Dates de l'exposició: 22 març 2001- 20 maig 2001
Produïda per l'IVAM amb la col·laboració del Macba
Comissària: Teresa Millet

Aquesta exposició respon a una de les tasques centrals del museu, la d'estudiar figures locals de la segona meitat del segle XX que han contribuït de manera influent en l'escena artística catalana i l'obra dels quals ha servit per a vincular l'art local amb l'internacional. L'exposició inclou una selecció d'aproximadament vuitanta obres de diversos formats, des de mitjans dels anys cinquanta fins a l'actualitat, entre les quals es troben dibuixos, collages, objectes pictòrics, escultures, poemes visuals, obres literàries, així com material documental i gràfic que il·lustra el paper

actiu de Ràfols-Casamada en la vida intel·lectual de Barcelona. La mostra vol destacar la importància que el text i, especialment, la literatura, ha tingut en la seva obra.

Amb motiu d'aquesta exposició s'editarà un catàleg amb textos de Victòria Combalia, Jean Pascal Leger, J.F. Yvars, G. Rayllard, Andrés Sánchez Robayna, Alfonso Alegre Heitzmann i Enrique Juncosa entre d'altres, a més d'una entrevista amb l'artista realitzada per Teresa Millet, comissària de la mostra.

13è Viatge d'Eina: Lisboa-Porto

Com cada any per aquestes dates estem organitzant l'acostumat viatge de curs. Aquesta vegada hem pensat d'arribar-nos fins a Portugal. Concretament a Lisboa i a Porto i tenim previst d'anar-hi del 17 al 20 de maig. Serem un parell de dies a cada ciutat aprofitant l'avinentesa que a la ciutat del Douro se celebra la capitalitat cultural d'Europa. Hi ha moltes activitats, així com teatre, música, exposicions etc. que encara no estan programades i que en el seu moment en sereu degudament informats.

A més d'aquestes activitats tenim previst visitar la Fundació Serralves, dedicada en la relació de l'art amb la natura. Entre les seves instal·lacions destaca un Centre d'art contemporani, edifici d'Álvaro Siza Vieira. Com la ciutat manté la gràcia i la història de les ciutats portugueses hi ha indrets, panorames i edificis de totes les èpoques, museus, esglésies, centres i

espectacles urbans que són reflex d'aquest sentiment tan fràgil com és la saudade. A Lisboa anirem al Museu Calouste-Gubelkian on hi ha Rubens, Quentin de la Tour, Gainsbourg, Turner, Corot, Manet, etc. Ens podrem passejar pel Chiado, pujar amb l'ascensor d'Eiffel, córrer per l'entrellat de l'Alfama, seure a la vora del Tajo a prop de los Jerónimos, etc.

La relació exacta i precisa del recorregut així com dels possibles espectacles de Porto us ho farem saber en la propera tramesa, quan rebem la informació de l'oficina de la capitalitat europea.

Les places, com sempre, són limitades. Aquest any, a causa de la naturalesa del viatge, no podem ser més de 45 viatgers. Els interessats podeu telefonar a l'escola per tal de reservar el vostre bitllet que costarà al voltant de les 85. 000 ptes.

Convocatòria Associació d'Exalumnes d'Eina

Assemblea general per a la constitució de l'Associació d'Exalumnes d'Eina, Escola de Disseny i Art

Dilluns 26 març 19:00

Ordre del dia:

- presentació de la comissió gestora
- aprovació de la denominació
- aprovació dels estatuts
- presentació de candidatures i elecció de la Junta
- precís i preguntes

Més informació a www.eina.edu i a mvaleri@eina.edu